

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder. — Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Drs D. J. Buwalda, Kampen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds L. Dockes, Hilversum; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Kampen; R. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jaspersse, Leiden; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr J. Meulink, Enschede; Drs H. M. Mulder, Kampen; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Grootegast; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen; voor medewerkers: rechtstreeks aan hen of aan de administratie.

Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes, Tel. 2424 — Postrek. Nummer 406040 ten name van „DE REFORMATIE“, GOES.

Abonn.: f 4.— per halfj., buitenl. f 10.— per jaar; losse nummers 20 cent, alles bij vooruitbetaling. Advertentiën: 20 cent per m.m.

INHOUD: Uit de Schrift: Leem in de handen van den pottenbakker (Jer. 18: 6). — Gedicht: — Kerkelijk leven: „Goed vrijgemaakt“. — Waardig geacht, smaadheid te lijden. — Maria, de moeder van onzen Heere Jezus Christus, 15. — De reis gaat niet door. — Polemieken inzake „Van

der Leeuw te Kampen“. — Polemieken inzake „Verbond“. — Op en om 't kerkplein: De kerk van David. — Rond de puberteitsjaren. — Aan een jongeren tijdgenoot: Het miezerig beetje? Accoord? Pardon! — Groninger Brieven. — Perschoouw. — Kerknieuws.

Leem in de handen van den pottenbakker

UIT DE SCHRIFT

„Zal Ik ulieden niet kunnen doen gelijk deze pottenbakker, o huis Israëls? spreekt de HEERE: zie gelijk leem in de hand des pottenbakkers, alzoo zijt gijlieden in mijn hand, o huis Israëls“. Jer. 18: 6.

De profeet Jeremia heeft geen gemakkelijke taak gehad. Hij moest in een tijd van afval van het volk des HEEREN het oordeel aanzeggen.

En daarom vond hij allen, die God niet vreesden tegen zich.

Want de kerk uit de dagen van Jeremia wilde maar niet gelooven, dat het met haar verkeerd kon gaan. Israël was toch het volk Gods en Jeruzalem toch de stad des grooten Konings en de tempel was toch in hun midden?

De HEERE zou zijn eigen volk toch niet verwerpen? Aan een volk dat in deze stemming leefde moet Jeremia trachten duidelijk te maken, dat God wel degelijk zijn volk kan straffen in zijn toorn.

Hij krijgt opdracht van den HEERE om te gaan naar de werkplaats van een pottenbakker. Hij gaat en ziet daar den pottenbakker aan het werk.

Hij maakte een werktuk op de schijven. Een grote schijf werd met den voet in draaiende beweging gebracht. Deze bracht een kleinere schijf ter hoogte van de handen in beweging. Daarop werd een klomp leem gelegd, dat door de handen van den vaardigen pottenbakker in den gewenschten vorm werd gebracht.

Niet altijd gelukte dat goed. Jeremia zag hoe een klomp leem misvormd werd. Toen kneep de pottenbakker den leemklomp in elkaar, begon opnieuw en maakte er een voorwerp van, dat naar wensch uitviel.

Dat beeld van pottenbakker en leem, dat vaker in de Schrift voorkomt, is wel in het geheugen van het kerkvolk blijven hangen.

Maar niet altijd wordt het in de rechte beteekenis verstaan.

Vaak verbindt men er deze gedachten aan: God is de pottenbakker en wij zijn leem in zijn handen, God is vrijmachtig met ons te doen wat Hij wil.

Heeft Hij van eeuwigheid besloten ons te maken tot kinderen des hemels, dan komt het altijd terecht. Maar heeft Hij besloten ons te maken tot kinderen der hel, dan is daaraan niets te veranderen. We moeten het maar nemen zooals het besloten is. We kunnen alleen maar lijdelijk afwachten.

Zóó maakt men van God een God van pure willekeur. En van Gods raad maakt men een noodlot. En van de menschen maakt men eerder Mohammedanen dan Christenen.

De HEERE liet Jeremia in dat beeld van den pottenbakker en het leem wat anders zien. Hij moest namens den HEERE tot het volk zeggen:

„Zal Ik ulieden niet kunnen doen gelijk deze pottenbakker, o huis Israëls? spreekt de HEERE: zie gelijk leem in de hand des pottenbakkers, alzoo zijt gijlieden in mijn hand, o huis Israëls“.

Israël zeide bij zichzelf: Met ons gaat het altijd

goed. Wij gaan nooit verloren. God kan ons nooit in den steek laten en verwerpen.

Maar Israël bedriegt zich zeer. Zooals de pottenbakker een stuk leem, dat misvormd wordt, samenknipt, zoo werpt de HEERE zijn volk weg als het aan het door Hem gestelde doel niet beantwoordt.

Een volk dat God verlaat zal door God verlaten worden.

Maar een volk, dat zich bekeert zal door God gezegend worden.

Dat dit de beteekenis is van het beeld van den pottenbakker en het leem blijkt duidelijk uit de verzen 7—10.

Als God een volk bedreigt met oordeel en ondergang, als Hij spreekt van uitrukken en afbreken en verdoen, dan is dat geen onafwendbaar noodlot.

Want als dat volk zich van zijn boosheid bekeert, dan zal de HEERE berouw hebben over het kwaad, dat Hij het dacht aan te doen.

In de bekende „Petrus Canisius“ uitgave van de Heilige Schrift staat bij vers 7 een merkwaardige aantekening, die als volgt luidt: „Menselijke voorstellingen, om Gods absolute soevereiniteit en vrij beschiktingsrecht over de lotgevallen der menschen te schilderen. Natuurlijk verandert God nooit van besluit, en kan Hij geen spijt over zijn plannen hebben“.

Ik denk, dat deze aantekening hier niet ter zake is. Jeremia heeft het niet over een onveranderlijk besluit, maar over de handelwijze van God in den tijd. God doet zóó, als hier geschreven staat.

Een bekend voorbeeld hiervan vinden we in de geschiedenis van Ninevé.

Jona heeft in den naam des HEEREN aangekondigd, dat de stad binnen veertig dagen zal worden verwoest. Ze zal worden omgekeerd als Sodom en Gomorra.

De bewoners van Ninevé beven voor dat oordeel en onder leiding van den koning en de rijksgrotten vasten ze en bidden ze tot God en ze bekeerden zich van den bozen weg en ze zeggen: „Wie weet, God mocht zich wenden en berouw hebben, en Hij mocht zich wenden van de bittigheid zijns toorns, dat wij niet vergingen“ (Jona 3: 9).

Dan ziet de HEERE hun handelingen en hun bekeering en „het berouwde God over het kwaad, dat Hij gesproken had hun te zullen doen, en Hij deed het niet“ (vs 10).

Maar ook het omgekeerde kan gebeuren.

Als God een volk toezegt, dat Hij het zal zegenen, het zal bouwen en planten, dan gaat dit niet onder alle omstandigheden door.

Want als dat volk doet dat kwaad is in de oogen des HEEREN en naar zijn stem niet hoort, dan zal God berouw hebben over het goede, waarmee Hij gezegd had het te zullen beweldadigen.

Hoe kunnen menschen, die bij de Schriften leven, dit toch vergeten.

Want de Bijbel is vol van voorbeelden, die overeenkomen met dit woord uit Jeremia 18. Ik denk aan het boek Deuteronomium. Daarin geeft de HEERE aan zijn volk rijke beloften van tijdelijken en eeuwigen zegen. God heeft Israël verkoren als een volk des eigendoms, dat Hij wil bouwen en planten.

Maar tot dat volk wordt ook het volgende gezegd: „Indien het geschiedt, dat gij den HEERE uwen God ganschelijk vergeet en andere goden navolgt en zo dient en u voor dezelve buigt, zoo betuig Ik heden tegen u dat gij voorzeker zult vergaan; gelijk de heidenen, die de HEERE voor uw aangezicht verdoen heeft, alzoo zult gij vergaan, omdat gij der stemme des HEEREN uws Gods niet gehoorzaam zult geweest zijn“ (Deut. 8: 19, 20).

De voorbeelden ter illustratie van dit woord uit Jeremia liggen voor het grijpen. Ik denk aan het huis van Eli, dat tot diep verval kwam. Met dat huis van Eli doet God wat een pottenbakker doet met een misvormde kruik.

Zooals we lezen in 1 Samuël 2: 30: „Ik had wel klaarkijk gezegd: Uw huis en uws vaders huis zouden voor mijn aangezicht wandelen tot in eeuwigheid; maar nu spreekt de HEERE: Dat zij verre van Mij; want die Mij eeren zal Ik eeren, maar die Mij versmaden zullen licht geacht worden“.

De Israëlieten uit de dagen van Jeremia hebben ondervonden dat God voor zijn volk, dat van zijn wegen wijkt, een verterend vuur is.

Ze zeiden wel: Des HEEREN tempel, des HEEREN tempel, des HEEREN tempel zijn deze (Jeremia 7: 4). Maar die tempel is verwoest en Jeruzalem door de vijanden ingenomen en een deel van het volk weggevoerd in ballingschap.

God deed met zijn volk wat een pottenbakker met het leem doet.

Nu kan men trachten zich van dit woord uit Jeremia af te maken door te zeggen: Dat geldt onder het Nieuwe Testament niet meer. Nu gelden voor het ware volk Gods onvoorwaardelijke heilsbeloften. En als we ons van ons geloof bewust zijn dan hoeven we uiteindelijk het oordeel Gods niet meer te vrezen.

Laten we maar oppassen met onze redeneringen. En laten we den brief aan de Hebreërs maar eens lezen. De Heere zal zijn volk oordeelen (10: 30).

Onze God is een verterend vuur (12: 29).

Hoe zullen wij ontvlieden, indien wij op zoo groote zaligheid geen acht nemen (2: 3). Zoo spreekt trouwens niet alleen de brief aan de Hebreërs, maar heel het Nieuwe Testament.

Het was in de kerk zoover gekomen dat we geen oordeel of toorn des HEEREN meer vreesden. Men heeft het mij meermalen gezegd: Ik heb niets meer te vrezen. God toornt nooit meer op ons. Het gaat met ons altijd goed.

We mogen dankbaar zijn als de HEERE ons van dergelijke redenaties heeft afgebracht. Als we weer oog kregen voor den ernst van Gods dreigingen over zijn volk. Als we weer leerden beven voor den Pottenbakker in wiens hand we als leem zijn.

Dan zullen we nooit meer zeggen: Het gaat met ons en onze nageslachten altijd goed. Maar dan zullen we vreezen voor Gods toorn.

Dan zullen we doorgaan ons te bekeeren van onze booze wegen.

Doen we dat? Dr van den Bergh heeft indertijd ongeveer het volgende geschreven: „Er is een reformatie, die begint en eindigt met het afwerpen van het synodale juk. En verder laat men alle bannen en breuken en zonden ongemoeid. Dat is de echte reformatie niet. Die bestaat daarin, dat we persoonlijk en

„GOED VRIJGEMAAKT“

KERKELIJK LEVEN

Enkele weken geleden (zie ons nr van 3 Maart j.l.) schreven we een artikelje „Goed Vrijgemaakt“; de bedoeling daarvan was, elkaar op te wekken, om over en weer er mee op te houden, het bestaan van meningsverschillen inzake onderscheiden punten aanleiding te doen worden voor het tot elkaar zeggen: denk jij anders dan ik op dit principiële punt? — maar dan ben jij niet goed vrijgemaakt. Ons dunkt, dat dat nog al eenvoudig was, want het antwoord op de vraag of iemand goed vrijgemaakt is, hangt vooral hiervan af: heeft de persoon in kwestie in 1944 met goed inzicht en eerlijk erkend, dat hij de kerken niet mocht helpen binden, ook niet door zichzelf te laten binden, aan de slechte bindingen op confessioneel en kerkrechtelijk gebied, die men toen wederrechtelijk heeft durven opleggen; en: heeft hij terecht gezien, dat de uitgestootenen zijn hem aangewezen broeders waren, zoodat hij de gemeenschap van de kerk niet mocht afbreken op commando van een dwaze, scheurende, verleidelijke en over het paard getuiste synode, die pardoos de kerken op het lijf viel met ondoordachte professorenvergissingen, als waren die dictaten van den Geest? Als iemand op dit punt bevredigende „papieren“ heeft, is hij goed vrijgemaakt.

En dan zal het verder afhangen van zijn daarna komende gedrag, of hij de herwonnen en op tyrannie heroverde vrijheid nu ook gebruikt om verder te komen in het onderzoek van zoo onnoemelijk veel vragen en vraagpunten, als ons na 1944 worden aangedrongen aan de conscientie.

Het leek ons nogal eenvoudig.

En — ouwe kost.

Tot onze verwondering meenen sommigen, dat het nieuwe kost was. Een schrijver verklaarde zich met het artikel volkomen eens, maar vond het jammer, dat het niet drie jaar eerder geschreven was. Een ander zei, dat het een merkwaardige uiting van voorzichtige bedachtzaamheid was; zoo ongeveer luidde het, als ik me wel herinner.

We moeten evenwel die gedachte afwijzen. Het is heelemaal niet „jammer“, dat ons blad „niet eerder“ dit artikel schreef, want we hebben al lang te voren, bij herhaling, heel duidelijk, in ons blad, en op synodes, en op meetings en vergaderingen altijd precies zoo gesproken. En steeds gezegd: wij zijn in 1944 eruit geworpen door daartoe onbevoegden, die bovendien de kluts kwijt waren, en wij zijn niet weggelopen. Toen die onbevoegden dat slechte stuk uithaalden, hebben zij geprofiteerd niet alleen van het feit, dat sommigen niet zóó dachten, maar ook van het onverstand, en de traagheid dergenen, die niets onderzoeken, maar dadelijk applaus geven aan naaste medestanders, of zeggen: „ze“ zullen het wel weten in die hogere regionen, ik blijf „erbuiten“ (wat ze overigens niet konden), en ik doe dus niets. Maar diegenen, die ópstanden, en „neen“ zeiden, hebben de gemeenschap hersteld, en waren daartoe bevoegd en opgeroepen. En voorts is iedereen, die in 1944 naar ons aller meening bij ons hoorde, ons welkom, als hij dat weer zelf gaat begrijpen. Blijken er dan na hereniging punten van verschil tusschen hem en ons te bestaan in de herstelde gemeenschap, dan gaan we daarover praten naar de regelen van de vóór 1944 geldende orde. Afwachtinge wat de uitkomst is.

Iedereen, die, net als wij allemaal, erkende vóór 1944: dit volkje hoort bij mekaar, en als ze „wat hebben“, dan moeten ze het samen naar de goede regelen met-mekaar-uitvechten, en dan na 1944 herzeigt: dit volkje hoort nóg altijd bij mekaar, en als we „wat hebben“, dan moeten we het samen naar de goede regelen uitvechten, is „goed vrijgemaakt“. Want vrijmaking beteekent nooit en nooit en nooit dat je op zulk een kerkje aanstuurt, als den jongen dr Ridderbos in zijn propaganda-stukjes tegen ons voor oogen schijnt te staan: een kerkje van lui, die je aanstaan, die van gelijke gezindheid zijn, waar je een goeien „geest“(!) vindt, en een aristocratie-van-den-geest, zoodat je zelf die meent te zien. Spuw maar op zóó'n „kerkje“. En geloof, dat God heel wat „raar“ volk bijeenbrengt onder de goede en vruchtdragende leiding van zijn Woord en Geest, bekend uit Schrift en belijdenis, en een daarop gebouwde Kerkenordering.

Dit ten aanzien van het „wat jammer, dat het nu pas komt“ van den éénen broeder.

Natuurlijk geldt hetzelfde tegen den ander, die het merkwaardige woord schijnt te hebben laten vallen,

huiselijk en maatschappelijk en staatkundig wederkeren tot den HEERE en Zijn Woord“.

Dit schreef hij een jaar of wat na de Doleantie.

Het is waard ook in onze dagen overwogen te worden.

De wereld staat in brand. Gods eindoordeelen dreigen.

En volken, naar den naam van Christus genoemd, leven voor brood en spelen.

En vele kerkmensen leven zorgeloos voort.

Wat we dan moeten doen? We kunnen het lezen in Jeremia 18: 11: „Bekeert u nu een legelijk van zijn boezen weg en maakt uw wegen en uw handelingen goed“.

H. J. J.

dat het „merkwaardig“ was, dat ons blad onlangs zoo bedachtzaam en voorzichtig schreef. Laat men eens één artikel, één speech, één rapport toonen, waarin dit blad of zijn redactie een andere lijn trok? Of pas geruimen tijd ná de vrijmaking die lijn ging trekken? Het zal niet lukken, want we hebben in 1944 geen sectarisch spelletje gespeeld, en verzoeken beleefd verschoond te worden van uitlatingen, die in de kaart van de nog steeds ten aanzien van 1944 in hun onwaarheden volhardende propaganda der synodocratische groepsvictorie-kraakende kerkseurders spelen.

Niet ons blad is daarom veranderd, maar enkele anderen. Onbewust, best; maar dan toch veranderd.

Nu op bepaalde punten onder ons enkele meningsverschillen zijn, hetgeen deels de kenmerken van ons aller zonden en zwakheden aan zich draagt, en anderszijds een veel en veel beter toestand is dan die van de synodocratie, waaronder een groeiend aantal menschen geen steek meer weet of zoekt te weten van wat de „hooge heeren“ wel zullen bedisselen, nu zijn er sommigen die ter zake van kwesties van politiek of samenwerking met onze kerkelijke vervolgers en an-

Tot een eeuwig verbond

Gij zijt geboren, kind, in een gezin,
waar 's Heeren groote naam nog wordt beleden;
waar — hoe gebrakkig ook — de voeten treden
in 't spoor van Zijne wet. Van 't prilste begin
waart Gij God's buit. Hoe stond Hij reeds gereed
met Zijne gunst sinds d'eerste levensuren.
Hoe stelde Hij U veilig met de muren
van Zijn verbond, dat van geen wank'len weet!

Laat dit gewin U wezen een fontein
van heil, als Gij reeds in Uw lentefaren
de pijn van het verraad moet gaan ervaren,
't verraad waaraan wij allen schuldig zijn!
En zoek geen rozen waar slechts distels staan,
want, kind, de Boze tracht U te verleiden,
en lieflijk lokkend zal hij zich verblijden
wanneer Uw voeten op zijn wegen gaan.

Zie dan God's gunst, maar vrees het felste Licht
als Gij vermaadt het kleed van Zijn vermogen.
Houd ook bij 't ouder worden, kind, de oogen
steeds op Uw Maker en Uw Man gericht,
Die trouw is als bij U de ontrouw leeft,
en U beschermen wil als Gij mocht dwalen:
Hij zal het schaaft uit de moerassen halen
indien het zich Zijn wil gewonnen heeft.

En komt het wee, waarvan Johannes schrijft,
Uw leven en Uw streven overvallen:
weet dan, dat achter opgebroken wallen
de God van het Verbond dezelfde blijft,
die Hij steeds was. Hij voedt in de woestijn
Zijn kind'ren met het Manna Zijner handen,
zoolang, totdat de elementen branden
en alle profetie vervuld zal zijn!

J. L. J.

deren, op één of meer van dergelijke punten zich tegenover de „communis opinio“ (meer is er niet aan de hand!) in de minderheid voelen en een zekere verandering van geest verraden.

Ze spreken bv. van „bindingen“ (och, lieve menschen) hun door anderen opgelegd bij ons, en zullen deze even resoluut afwijzen als die van 1944. Of, ze verklaren „oppositie“ te willen worden, en schrijven de ethiek-der-oppositie alvast, en zoeken „contact“ voor de regeling der oppositie.

Ik zou hen willen vragen: hebt U dan in 1944 soms niet gerekend op sterke meningsverschillen in onze door vele ontrouwen verlaten gemeenschap? Ik wel.

Hebt U dan soms niet gerekend op een hernieuwde gescherpte belangstelling voor vragen als: wat mag en wat mag niet? Ik wel.

Hebt U dan niet verwacht, dat we na 1944 zouden krijgen, wat we in het jaar 1920 (De Reformatie van 29 October) als een vast verscheiden in crisisdagen aldus omschreven: „dan komt daar in dubbele mate wat in simplen vorm achter de schutting van elk karwei en achter den wal van iedere vesting zich afspeelt: het barsche woord tegen wie zijn tijd verbeuzelt en de korte vermaning tot wie in verkeerden ijver of in gebrek aan ijver den werker in den weg loopt; dan komt daar het goed bedoelde conflict der gelijkgezinden, de tweedracht der eendrachtigen“? Ik wel.

We hebben dit allemaal voor den geest gehad, toen we de antwoorden op de vijf dwaze vragen van een synode expres in een verzegelde enveloppe sloten, met daaromheen een andere, inhoudende een briefje: zoudt u niet nog eens wat nadenken, vóórdat u die antwoorden-enveloppe losscheurt, over deze vraag: of zulke vragen in de kerk moeten gelden, en mogen gebruikt worden als criteria van wat al of niet mag samenwonen in één huis? Men heeft, want allen waren losgeslagen, die zegels verbroken vóórdat de synode de tot bedachtzaamheid manende waarschuwing ook maar lezen en overwegen kon. Men heeft de kerk uiteenge-

slagen. Maar wij wisten het: nu in zóó'n klimaat de kerk uiteengejaagd wordt, nu zullen er duizend en één complicaties zich voordoen, ook indien we straks elkaar weer vinden nadat de kruitdamp opgetrokken is: nu krijgen we minstens een paar jaar onderlinge onzekerheid. Want vleesch en bloed blijft vleesch en bloed. En slecht voorgaan belemmert goed volgen. Maar als we nuchter en waakzaam zijn, dan komen we ook dat te boven en komt na zekeren tijd de gelegenheid tot positieven opbouw terug.

Rékenen op wat onrust is een eerste medicijn tegen haar gevaren.

Waarom we deze dingen ophalep?

Niet, om te zeggen: ziet u wel, hoe netjes we den boel voor mekaar hadden? Och, arme, wie dat denkt, heeft er niet veel van begrepen.

En nog minder merken we een en ander op, om lucht te geven aan een zeker gevoel van gemaakteheid over die o.i. onjuiste verzuchting, dat iets, wat door ons in Enschede gezegd is, en in Groningen herhaald, en dadelijk bij de vrijmaking als beginsel voor KERK-vergadering vooropgesteld is, maar 3 jaar eerder had moeten gezegd zijn. Die toen begonnen zijn, „contacten“ te leggen, hebben van a tot z in den wind geslagen, wat wij zóó a-b-c-kinderlijke wijsheid vonden, dat we het onnodig achten, het met dikke streepen eronder te repeteeren.

Ik bespreek deze uitlating, omdat ik gevaren zie. Gevaren voor het niet meer vóór alles stellen van de noodzaak van kerkelijke eenheid, als voorwaarde voor het eerlijk en bedachtzaam en zonder fraternisaties met rechtstreeksche vijanden en belagers bespreken van punten, waarin we het nog eens moeten worden — als 't kan. Tot het vrijgemaakt zijn behoort allereerst: het beeld van 1944 niet retoucheeren, ook niet door exclamaties over nieuwe „bindingen“ en zulke, excusert me, nonsens.

Tot het goed-vrijgemaakt zijn behoort:

a) dat je met alle „rare“ snuiters (te beginnen met jezelf) wilt samenleven in één kerkverband, met allen, die gewillig en bereid zijn, langs den geordenden weg elkaar te dragen in meningsgeschillen, die pas langzaam, langzaam kunnen worden opgelost qua geschillen, en die, zoodra het hun bij gebreken noodzak (!) gelukt mócht zijn (wat een heele toer vaak is) een geschil-van-meening te formuleeren in confessionele taal, het langs den geordenden weg te behandelen naar Schrift en Belijdenis.

b) dat je de historie van 1944, vooral tegenover de ellendige verdraaiing van feiten, waaraan de tegenstander zich schuldig maakt, precies zóó laat staan, als ze geweest is, met name op de kardinale punten (b.v. de binding).

c) dat je terdege weet en bedenkt, dat de kerk geen andere regering heeft dan die van Christus, en dat deze regering van Christus vast en zeker geen parlement heeft ingesteld onder den naam van kerk.

d) dat je dus nooit haar als een parlement behandelt, met regerings- en oppositiepartijen.

Wetnu, dan de toepassing:

ad a) „Goed vrijgemaakte“ menschen, die zich in hun trouw van 1944 willen bevestigd vinden, zullen dus willen samenleven binnen een kerkverband met iedereen die op dit punt met hen eensgezestes is. Mits de voorwaarde van bereidheid tot verder onderzoek van goed geformuleerde meningsverschillen (stel eens, dat het ertoe kwam, of komen móest) er steeds bij genomen wordt. Want óók om eerlijk, d.w.z. naar de aangenomen kerkenordering, elkaar te KUNNEN bestrijden, zijn we vrijgemaakt; de kerkseurders van 1944 hebben met hun kerkrechtelijke kramerij ons de gelegenheid voor een eerlijken strijd willen ontnemen; herinner u maar eens, hoe ze als een bok op de haverkist klommen, om rechten te ontnemen, initiatieven te smoren, beroep op synode II af te snijden, door synode I zóó lang te laten zitten, dat geen mensch meer tot zijn kerkeraad, classis, boe-of-ba kon zeggen, omdat de heeren al maar bleven plakken, en geen kans lieten, over hun — nimmer afgesloten — daden te gaan klagen langs den wettigen weg. De heeren die dan nog dorsten praten over dien geduldigen Hendrik de Cock, nota bene, die van de Hervormde Kerk zooveel tijd gekregen heeft, dat hij kerkeraaden en classes en synodes en koning en minister erbij kon halen, terwijl de gereformeerde epigonen van dien man de zaak afhandelden in een ommezientje, zonder kerkeraad, classis, etc. de kans te laten over de kwesties te handelen. Met andere woorden: de A.R. zegge niet: die G.P.V.-er is een extremist van rechts, en de G.P.V.-er klage niet: die A.R. is een extremist van links, want de vraag of je in een kerk rechts dan wel links staat, is nooit een kwestie van theorie, of tact of hersengymnastiek; ze is eerst een aanlegeneheid van (kerkelijke en kerkrechtelijke) houding. Je kunt G.P.V.-er wezen, en „links“ staan, als je b.v. op de kerkorde, en het kerkordelijke „geduld“ a.s.d.i.c.t. trapt. En je kunt A.R. wezen, en „rechts“ staan, als je de broeders liefhebt, en ervoor bedankt, je te laten spannen voor het karretje van je ergste trappers-op-het-hart, die geen één kwestie willen behandelen, waarin ze partij moeten kiezen tegen de vriendjes van één of ander „terrein“. En omgekeerd; vergeet dat alstublieft ook niet.

ad b) Diezelfde menschen zul'en duizendmaal zich bedenken, eer ze b.v. op de manier van de synodocratische probleemverschuijing het woord „binding“

misbruik
vrijgema
aan ver
iemand,
tieve we
me toech
ding“
het b
stige we
anders,
herdruk
vocabul
binding
mensch
dat we
lijk) an
naar hu
wel heb
soms na
niet van
dan ben
dat wo
te misb
formule
nees, ou
dienst c
en onde
moeten
schen, z
steek va
was de
en dan
„ze w
me n
wak la
ging g
sies, en
ad c)
schenk
ben we
tus het
in een
woord c
speelt m
al eens
sor, en
praeu
ker een
zijn gee
menten,
overtuig
anders
bren
gen, w
de kerk
tijdperk
digheid
ren (er
hem ee

Wa

GENAI

Eens
„Wanne
ligt dat
eer, die
siert m
Laat o
dingen,
sproken
zichzelf
veracht
uiterste
God tot
niet ve
daad d
den wij
maar o
hemel
stooten
genome
viger s
smaad
nemen
opening
Theo
Neen
De m
voort:
smaad
de han
moedig
gevoel
zou ge
wanne
heden
gewekt
smart,
den.“
Gelo
lijden
De
ben, d